

SILMARING KLASSIKALISED LOOD

ROBIN HOOD

Kuulus lindprii ja kangelane –
legendid ja ajalugu

NEIL PHILIP

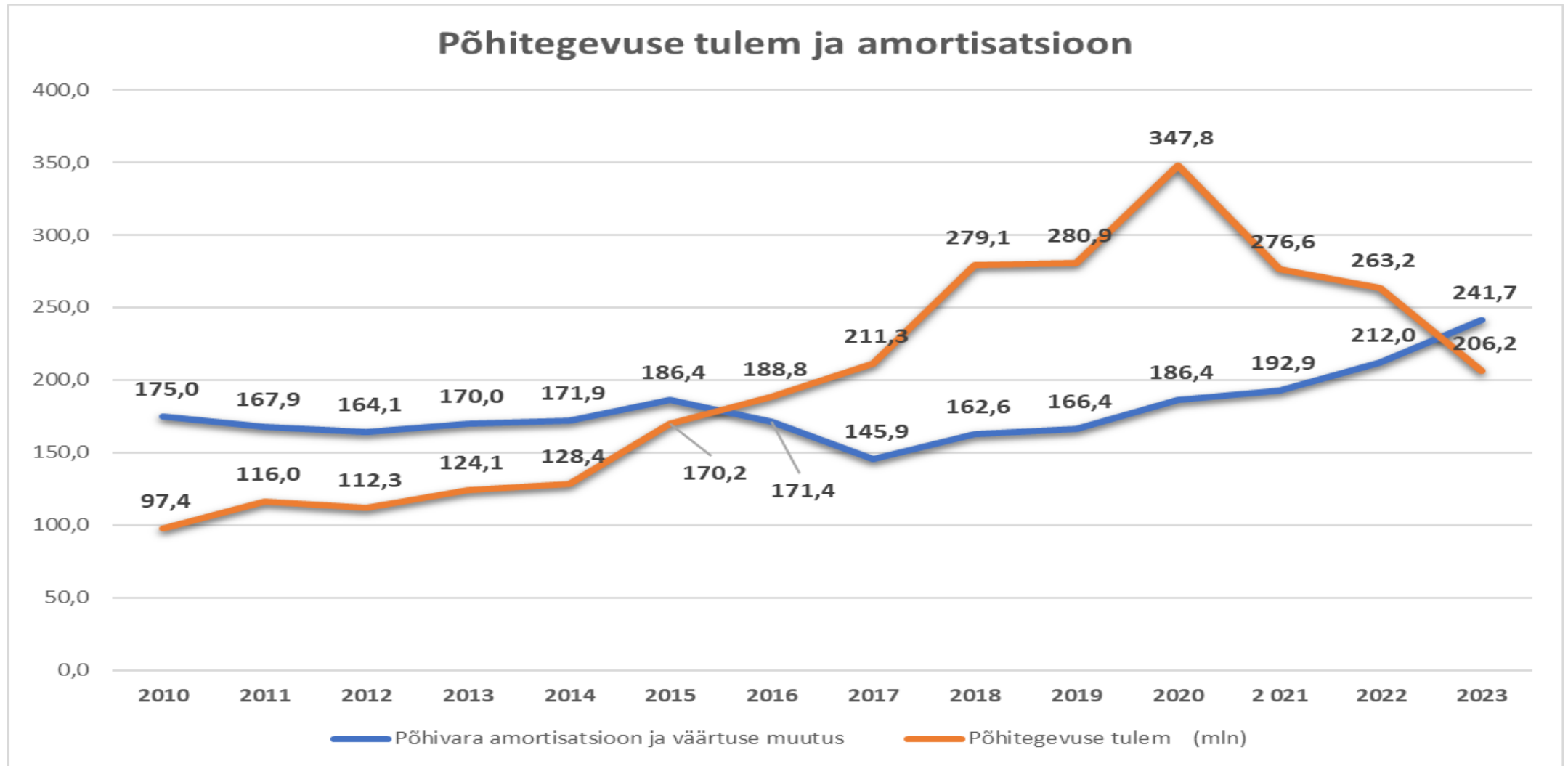
Illustreerinud NICK HARRIS

Kas kavandavad tulubaasi muudatused toovad õnne omavalitsuse õuele?

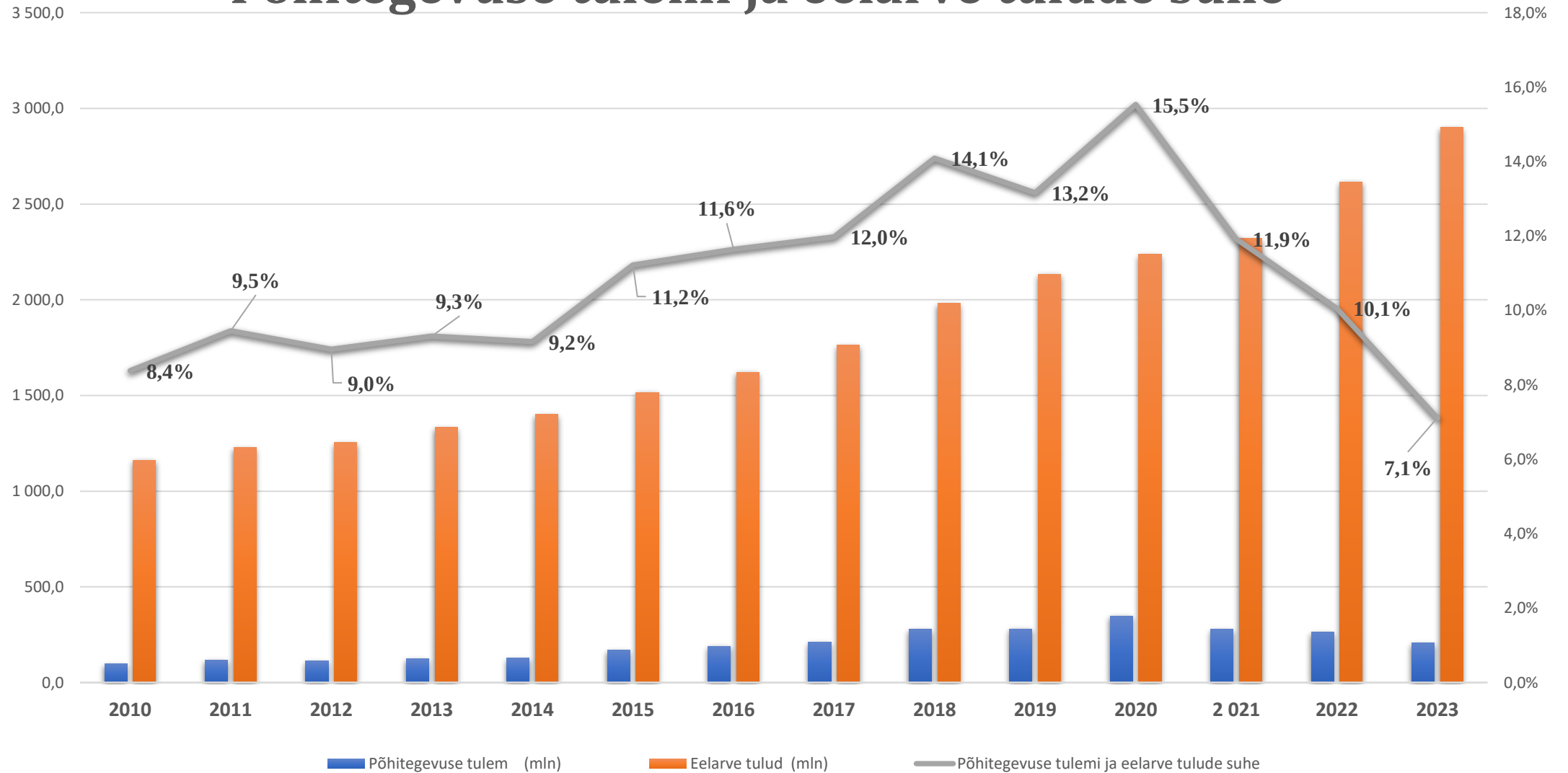

Andres Laisk

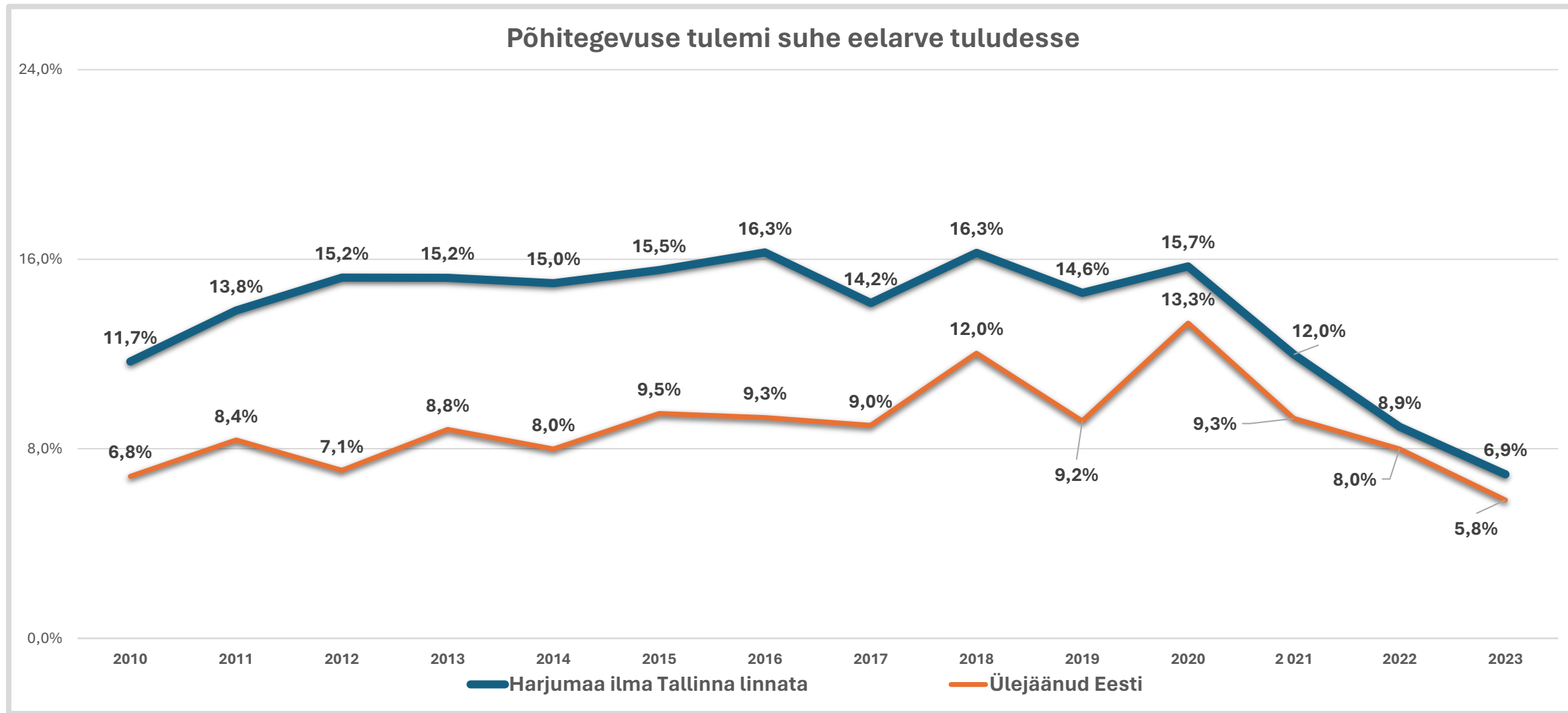
Milline on omavalituste fiskaalne olukord „Suures vaates“?

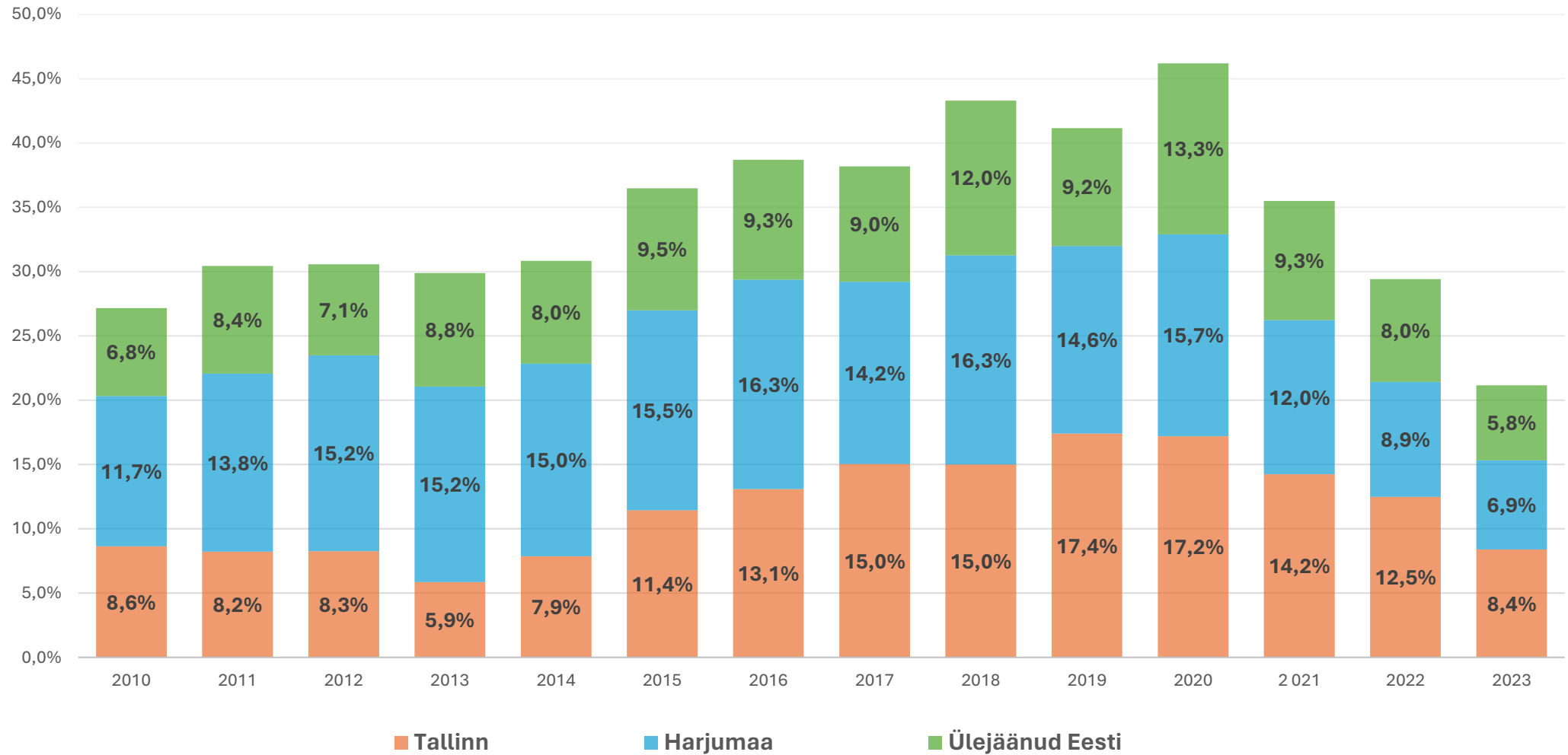
Põhitegevuse tulemi ja eelarve tulude suhe

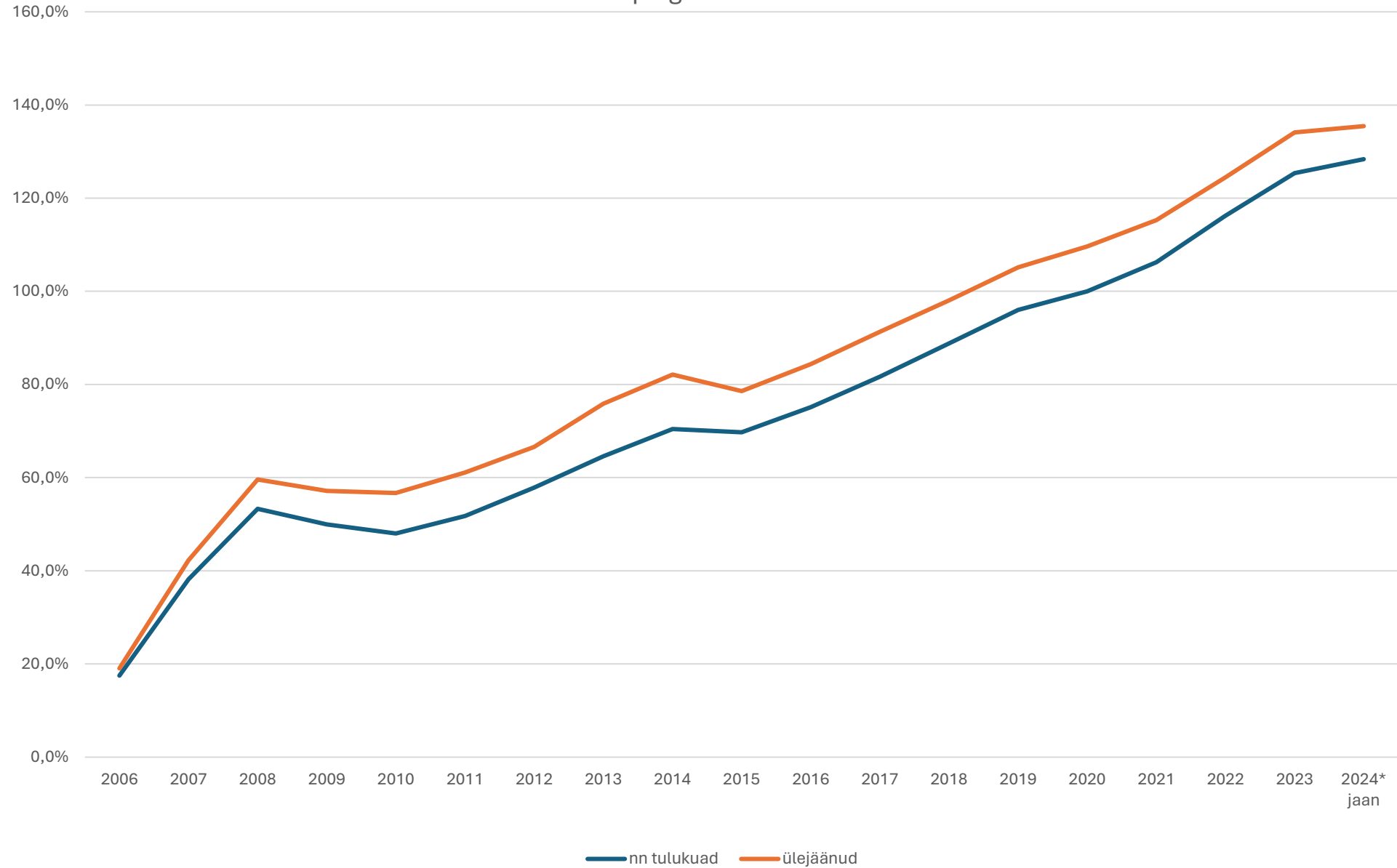
Harjumaa tulem langenud kiiremini ülejäänud omavalitsustest.

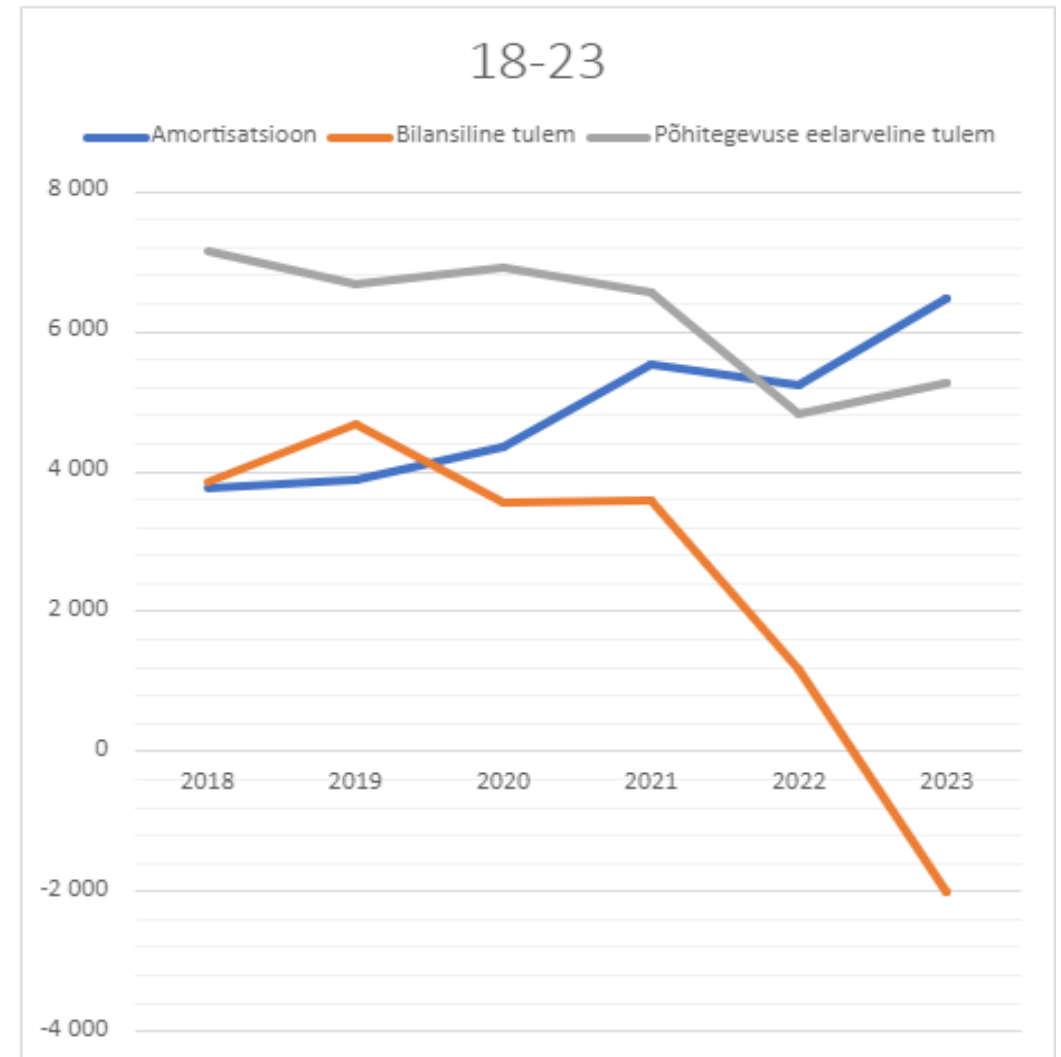
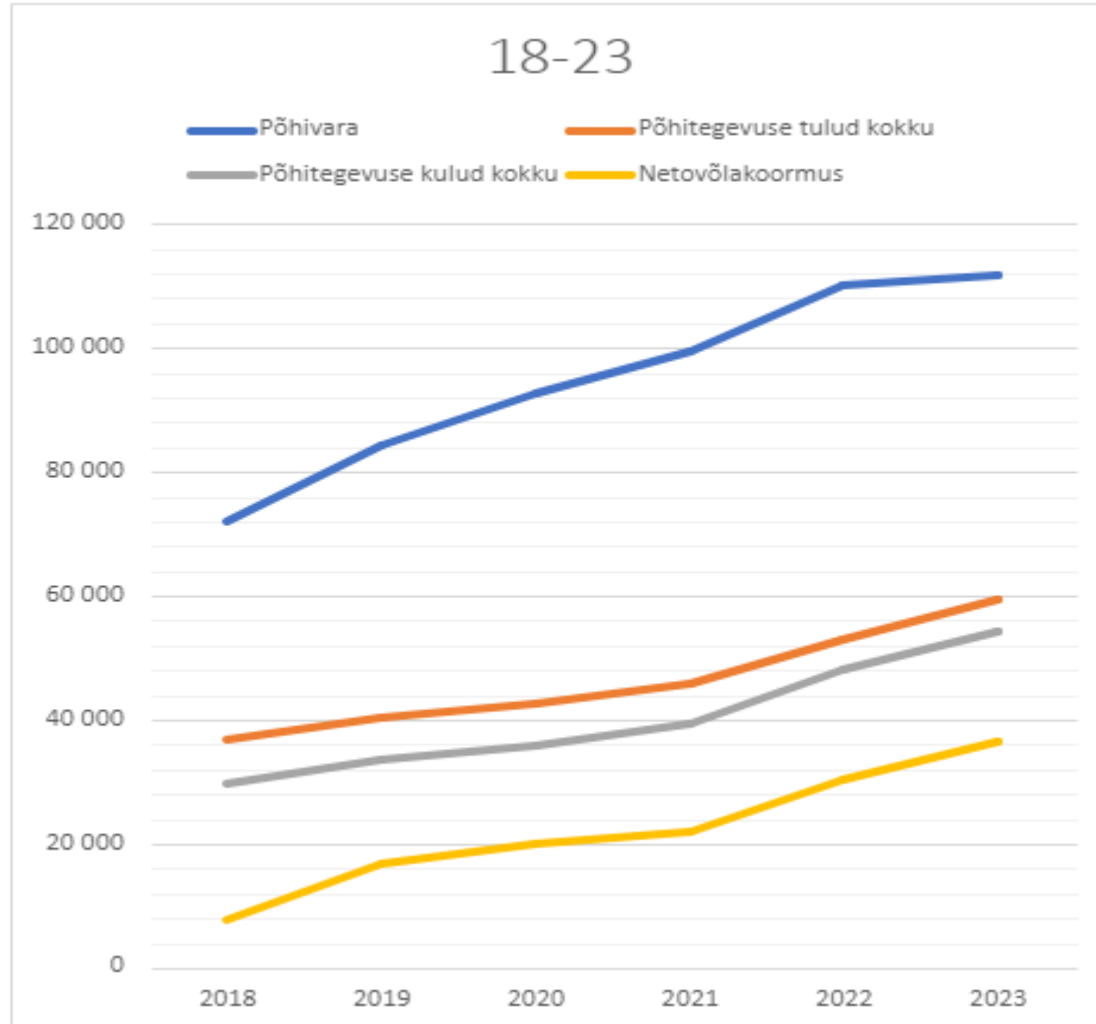
Põhitegevuse tulemi suhe eelarvetuludesse

Keskmise palga kasv kumulatiivselt

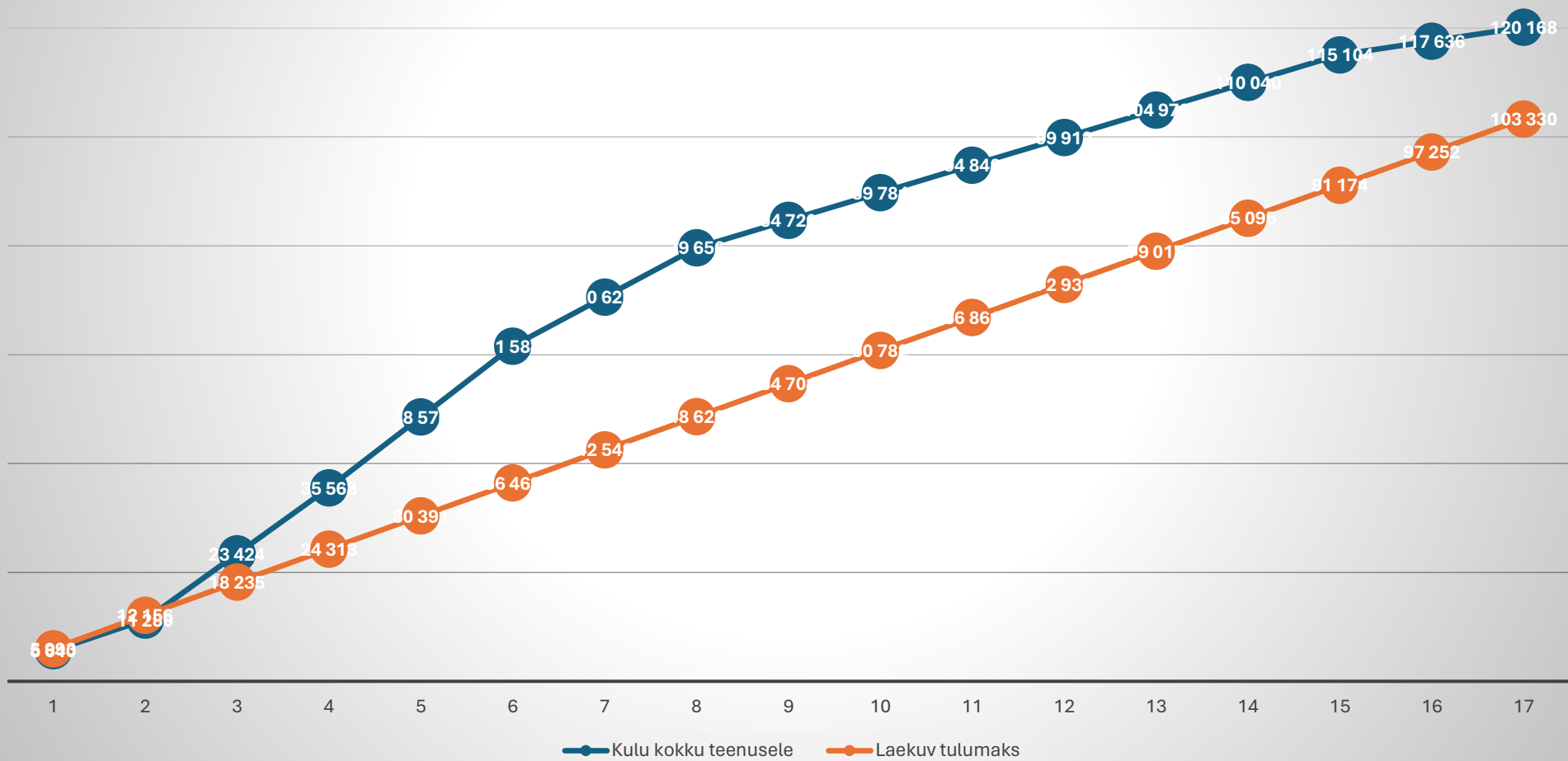
Saue valla finantsnäitajad

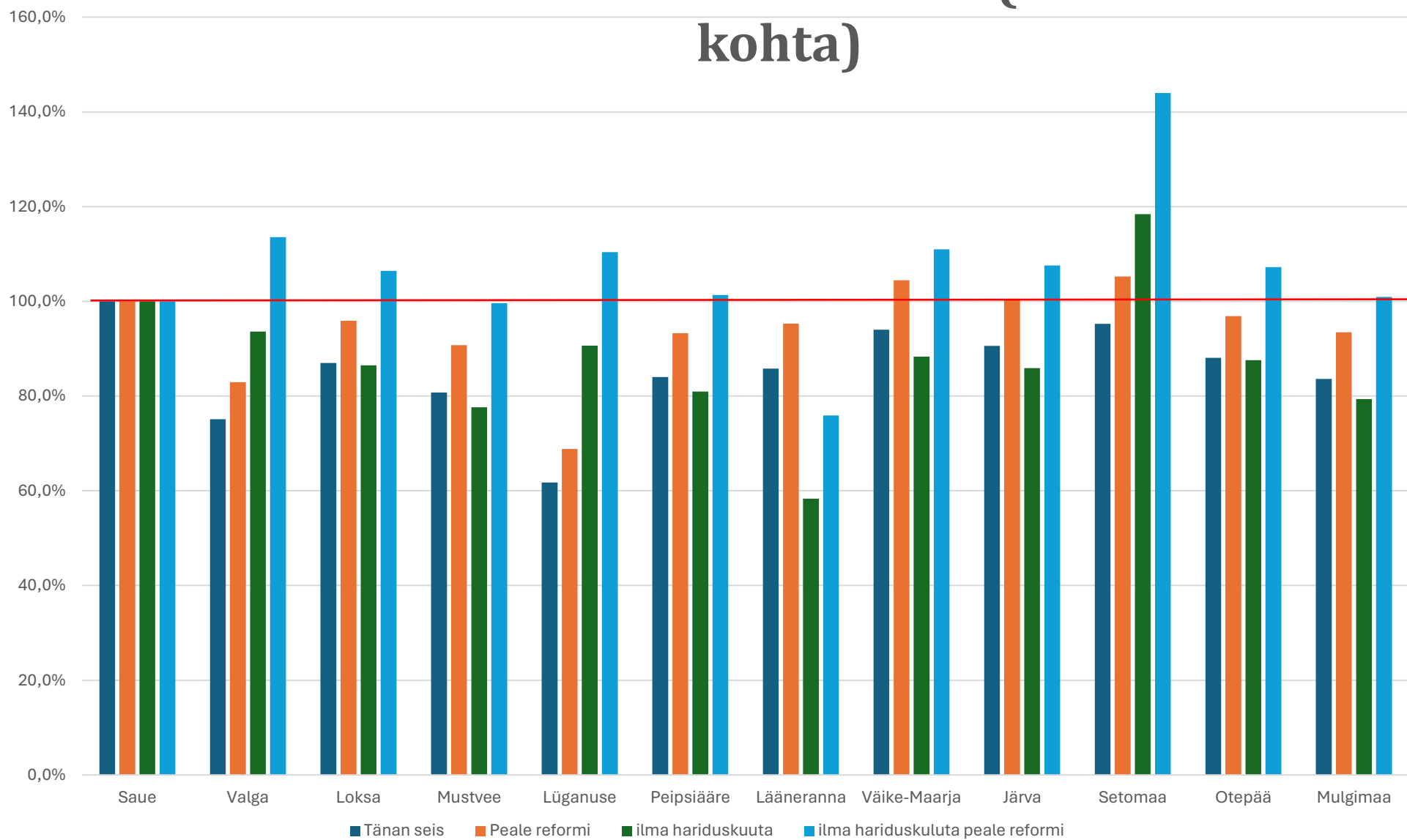
Tulu ei saa patta panna. Käive ei ole kasum

- Hariduskulud moodustavad 50 – 65 %
- Keskmise palgaga pere, kus mõlemad vanemad töötavad toob maksutulu:
  - Harjumaal keskmiselt: $2057 * 0,1189 * 2 = 490$ eurot kuus (jooksevkuludes)
  - Eestis keskmiselt: $1832 \text{ EUR} * 0,1189 * 2 = 435$ eurot kuus (jooksevkuludes)
  - Lasteaia koha maksumus kuus (Saue vald) - ca 550 eurot kuus (valla kulu, ilma investeeringu osata).
  - Koolikoha maksumus kuus (saue vald) – 211 eur (koolide keskmine valla kulu, ilma investeeringuosata)
  - Keskmises valda kolivas peres on vähemalt kaks last.
  - Valla kulu pere kohta 12* $((5 \text{ aastat} * 550 \text{ eurot} * 2 \text{ last}) + (9 \text{ aastat} * 211 \text{ eurot} * 2 \text{ last}))$
= 111 576 eurot
  - Vallale perelt samal ajal laekuv tulumaks 12 kud x 490 eurot x 14 aastat = 82 320 eurot
  - Valla „kahjum“ keskmiselt perelt kõiki teisi teenuseid arvestamata 16 aasta jooksul: $111\,575 - 82320 = \text{miinus } 29\,256 \text{ eurot}$

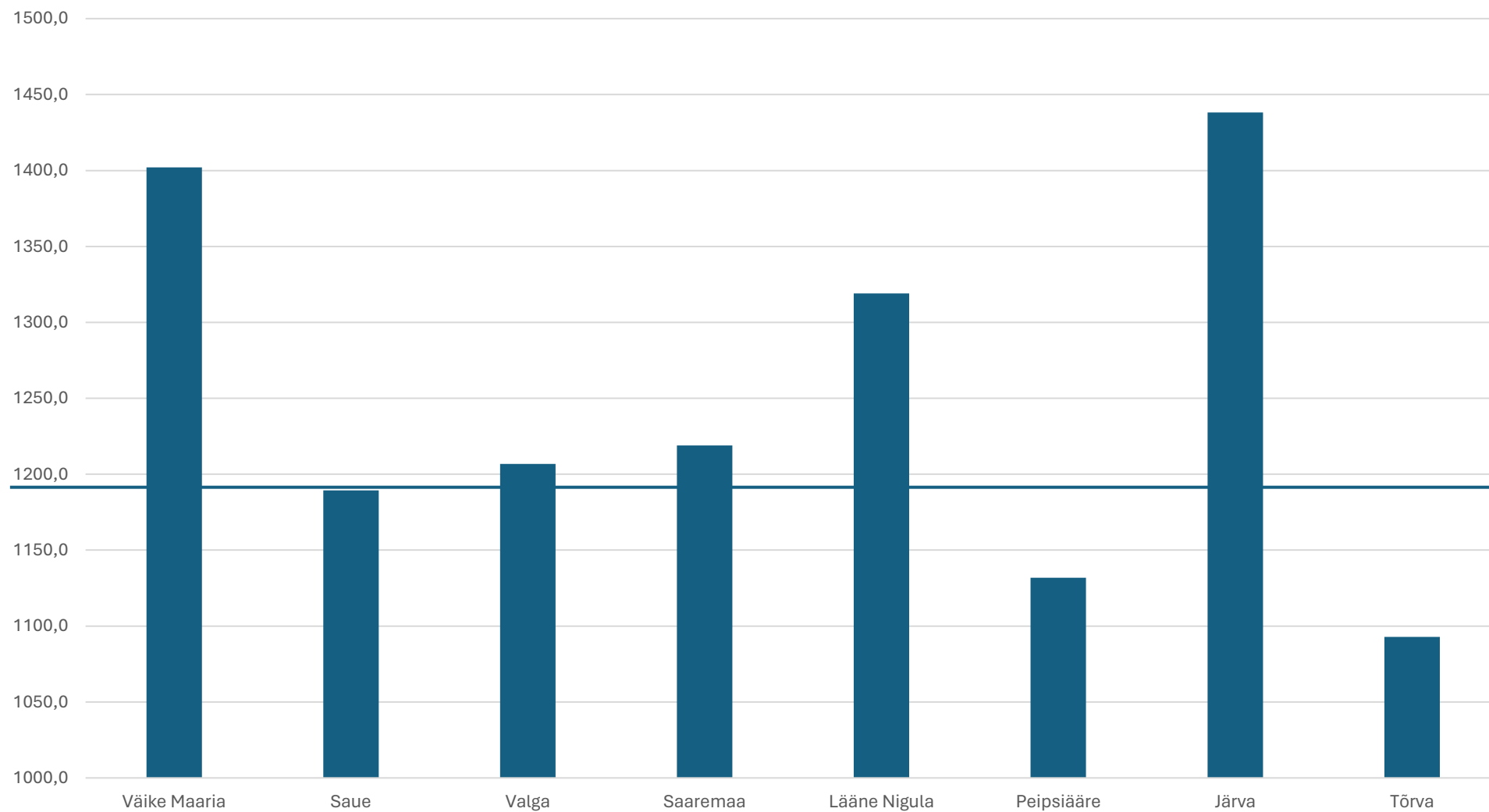
Lasteaia ja kooliteenuse tasuvus keskmise sissetulekuga kahe lapsega kahe töötava vanemaga perel

Erinevad tulubaasi käsitleused (tulu elaniku kohta)

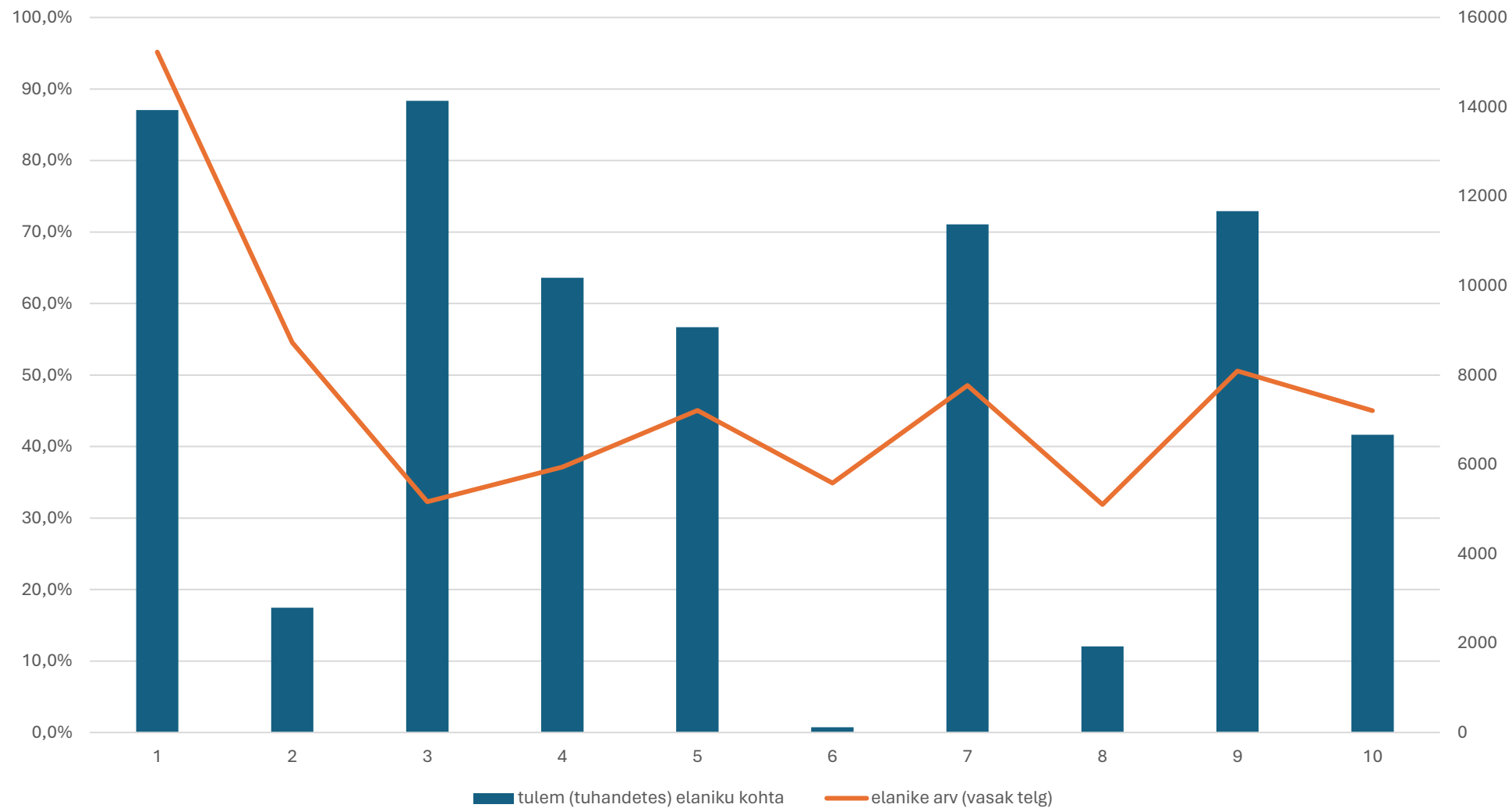

Omavalitsuste netotulu elaniku kohta (tuludest on maha arvestatud
oma eelarvest tehtavad kulutused haridusele. 2023 eelarvete
alusel.)

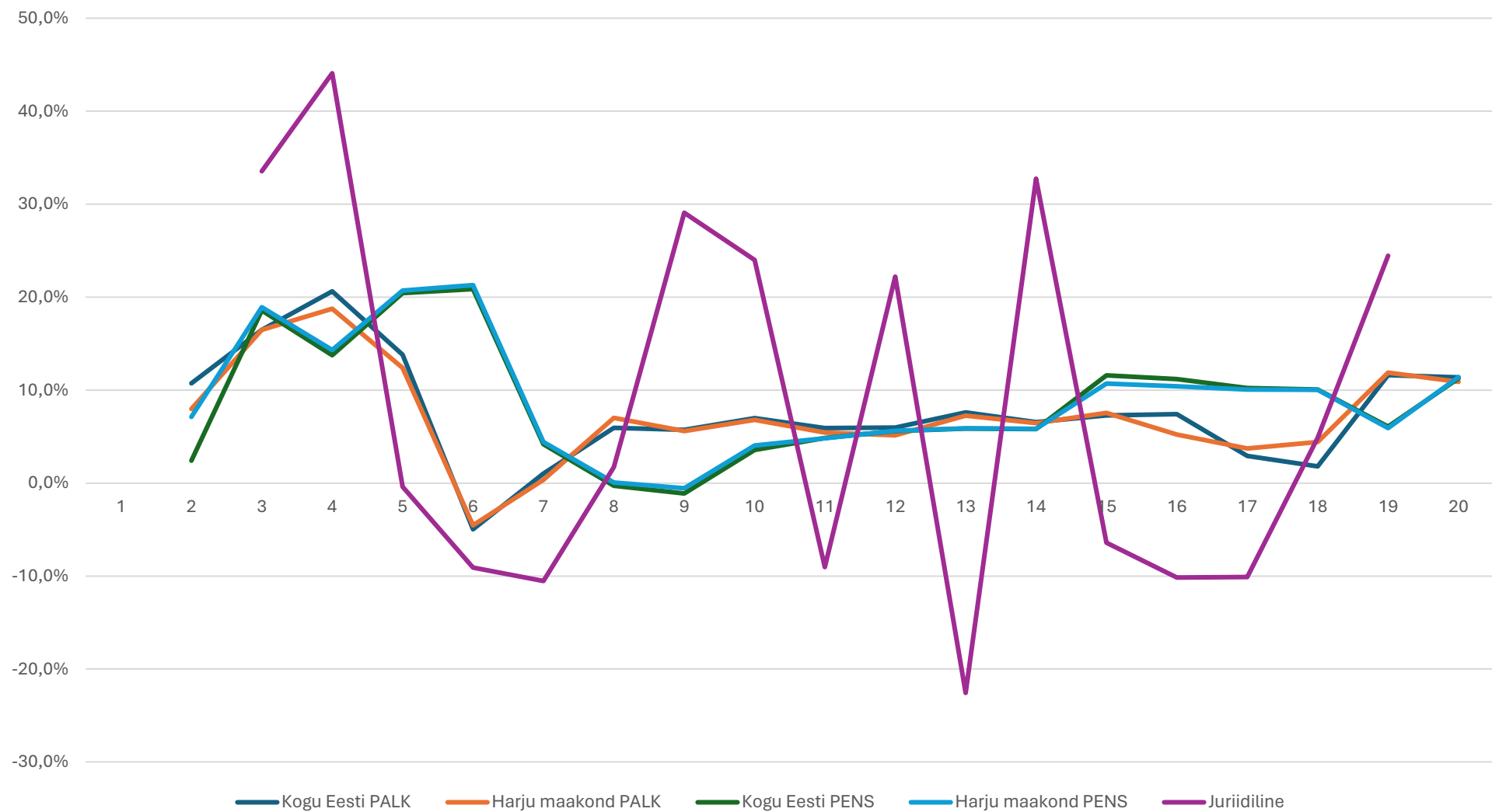

	2022	2023	2024	keskmne palk	Tulem (tuh. 2024)/ keskmne palk	elanike arv
Valga vald	22425	25151	26965	1362	87,1%	15228
Tulem	1080	193	1186			
suhe	4,8%	0,8%	4,4%			
Järva	16446	18420	19356	1585	17,5%	8726
Tulem	585	687	277			
suhe	3,6%	3,7%	1,4%			
Lääneranna	8556	9645	10546	1452	88,4%	5167
tulem	603	669	1283			
suhe	7,0%	6,9%	12,2%			
Tõrva	9467	10617	11647	1508	63,6%	5941
tulem	465	642	959			
suhe	4,9%	6,0%	8,2%			
Mulgi	12391	14000	14712	1392	56,7%	7210
tulem	575	931	789			
suhe	4,6%	6,7%	5,4%			
Väike Maarja	10254	11985	12499	1472	0,7%	5586
tulem	-135	61	11			
suhe	-1,3%	0,5%	0,1%			
Põhja Sakala	14850	17219	18543	1456	71,1%	7766
tulem	197	1000	1035			
suhe	1,3%	5,8%	5,6%			
Rõuge	9192	10085	10510	1568	12,1%	5106
kulud	9112	9312	10321			
tulem	80	773	189			
suhe	0,9%	7,7%	1,8%			
Lüganuse	9223	9927	11868	1445	72,9%	8090
tulem	504	972	1054			
suhe	5,5%	9,8%	8,9%			
Lääne Nigula	13651	14823	16729	1638	41,6%	7201
tulem	2	662	682			
suhe	0,01%	4,47%	4,08%			

Elanike arvu korrelatsioon põhitegevuse tulemi (tuhandetes) suhtega elaniku kohta

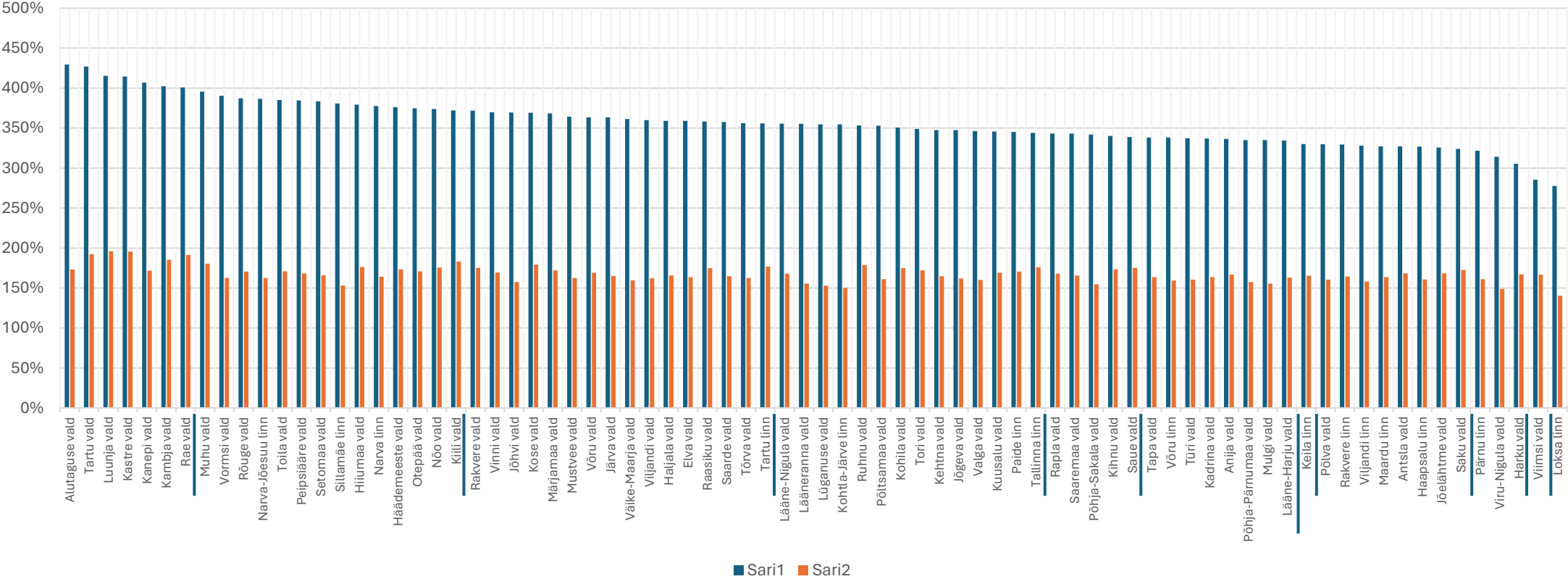

Tulubaasi komponentide suhtelised muutused 2005 - 2023

Keskmise palga kasv omavalitsuseti 20 a

20 aasta keskiste sissetulekute muutus omavalitsuseti

Muutuse mõju võib kujuneda lühiajaliseks ja petlikuks

- 2024. aastal lisanduvad kulud
  - Käibemaks, energiahinnad, investeeringute kallinemine, teenuste kallinemine
  - Palgakulud (haridussektori surve, tööjõupuudus osades valdkondades)
  - Uued alarahastatud ülessanded, näiteks hoolekandereform
- Olemasolevat välja kujunenud tulubaasi süsteemi ei tohiks lõhkuda. Uued komponendid peaks tooma lisatulu.
- Palgatulu edasine kasv võib kujuneda kiiremaks pensionite kasvust
- Olukorras, kus kõik omavalitsused on alarahastatud, ei ole ühtedelt teistele ümber jaotamise poliitika jätkusuutlik lahendus.
- Pikemas ajahorisondis vähendab see kõikide omavalitsuste toimetulekut ja võimekust pakkuda kvaliteetseid teenuseid üksikisiku tulumaksu maksvatele peredele, kelle lapsed tarbivad rahaliselt domineeriva osa omavalitsuse poolt pakutavatest teenustest (haridus ja sellega seotud teenused).
- Pensionärid jätkavad tööl käimist ja palgatulu teenimist

Muudatuste koondmõju investeerimisvõimele

Tegurid	Muutus aastas		Baasandmed	Mõju ivesteerimis-võimekusele aastas
Elanike arvu kasv	2%	Elanike arv 2023 jaanuar	25 589	425
Lasteaiatöötajate palgakasv kui kooliõpetajate palk kavab	7%	Lasteaiatöötajate palgafond 2023	8 950 000	626 500
Koolitöötajate palgakasv (va õpetajad)	7%	Koolitöötajate palgafond 2023	4 026 700	281 869
Muusikakooli õpetajate palgakasv	7%	Muusikakooli õpetajate palgafond 23	651 300	45 591
Laenuintresside tõus	4,50%	Laenud 2023 lõpus	41 000 000	1 845 000
Tulumaksu (TM) vähenemine	1%	4 aasta keskm tulumaksu laekumine	44 743 102	447 431
Kinnisvara amort, koolikoha kallinemine teises KOV-s (12 kuud*50€=600€ õpilase kohta aastas)	600 €	Teistes KOV-s käivate laste arv	1 030	618 000
Investeeringute kallinemine	30%	Inveteeringute omafin 2024	11 000 000	3 300 000
Netovõlakoormuse vähenemine 10 kordselt põhitegevuse tulemitl (PTT) kuni 6 kordseni (1 PTT võrra aastas)	1	Arengukava järgne planeeritav PTT	5 500 000	5 500 000
Käibemaks tegevuskuludelt	2%	KM-ga tegevuskulud 2023	15 085 700	301 714
Käibemaks investeeringutelt	2%	KM-ga invest. millest on lahutatud sihtfinantseeringud äriühingutele	7 000 000	140 000
Mõju suhtena eelarve kogumahtu (2024)	21%		63 000 000	
			KOKKU	13 106 105

Rahandus- ja maksupoliitika tööühma prioriteedid RE 2025 läbirääkimisteks

- ✓ Tulubaasi mudel peab võimaldama kõigil omavalitsustel täita nende ülesandeid ja pakkuda avalike teenuseid kõikjal ühesuguse kvaliteediga.
- ✓ Kohalike omavalituste kriisireservi moodustamine.
- ✓ Saada riigilt 4-5 aastast plaani omavalituste eelarveid fiskaalselt mõjutavate tegevuste osas.
- ✓ Tasandusfondi suurendamine, et saaks katta nende omavalitsuste vajadusi, mis tulenevad regionaalsest mahajäämusest. Regionaalne objektiivne mahajäämus ja organisatsiooni tõhusus on erinevad asjad;
- ✓ Pikendada netovõlakoormuse erandit kuni 2032. aastani või muuta see püsivaks.

Tänan kuulamast!